

UTICAJ DUHOVNIH BIĆA NA ČOVEKA

U GA 102, Rudolf Štajner, Uticaj duhovnih bića na čoveka, predavanje od 06.01.1908, Berlin, u prevodu Mirjane Špadijer govori se o bićima koje čovek ima ne samo u svojoj okolini i koja utiču na njega, nego i o bićima koja su u čovekovom telu u neposrednoj čovečijoj građi kao i o tome da neka bića „rovare“ u našem telu kao što crvi prolaze kroz sir, a govori se i o vezi ishrane i onoga s čime se čovek prehranjuje kao i onoga što čovek postaje ovom ishranom.

Isto tako, prigodno se može govoriti o onome što se dešava pri prelazu iz proleća u leto. Od proleća nadalje prema letu, Priroda neprestano postaje sve aktivnija, unutarne zadovoljnija, a čovek celim svojim bićem biva utkan u ovo raspoloženje Prirode. U leto, u vreme Ivanjdana, čovek je vezan s Prirodom, ali, ako ima ispravan osećaj i percepciju za nju, objektivno duhovno dolazi mu u susret iz vanjskog ispreplećujućeg života Prirode.

To se može šire upoznati u GA 229, Rudolf Štajner, predavanje od 12.10.1923, Dornach, Ivanjska imaginacija, u prevodu Snježanke Jadrijević.

Upravo pomenuta bića nikako nisu bez odnosa s našim životom, već ona svoje radnje, svoja dejstva i objave potpuno pružaju u naš život, i osobito se za vidovito nadarene ljude njihovo dejstvo naslućuje kada na Zemlji nastupaju određeni odnosi. Na primer ona bića, koja imaju zavičaj na Mesecu - naravno kao astralna bića - na Zemlji su prisutna pod najrazličitijim uslovima, na primer kada je neki čovek napadnut idejama priviđenja, kada je umobolan. Ovakva bića se osobito uvek nalaze u blizini medijuma i mesečara, koji su delom sasvim zaglušeni takvim bićima, a većim delom uticajima koji su izvršeni na njih prisustvom takvih stvorenja. Gde naprotiv vlada ljubav i milosrđe, gde se razvija humano biće, nalazite već okarakterisana nežna, blaga Marsova bića, prisutna kao astralna stvorenja. Ova bića deluju na snage, koje se tu razvijaju. Njihova hrana je ova atmosfera, u kojoj mogu živeti i odatle opet vršiti svoj uticaj na ljude.

Tu, gde se izvršavaju ljudski izumi, gde rade inženjeri na mestima tehničkih dela, tu je stvorena atmosfera za opisanu vrstu izumiteljskih Saturnovih bića, dok su tamo, gde se razvijaju ikakvi akti koji imaju nekoga posla s duhom sadašnjice, prisutna bića koje imaju svoje sedište na Veneri.

Tako vidite da je čovek u najrazličitijim životnim položajima neprestano okružen i zaglušen od strane elementarnih bića, kako se ona takođe nazivaju.

Čovek zaista nikad nije jedini, nego, šta on čini i preduzima, istovremeno je prilika za razvoj određenog broja bića. Finije i grublje čovekove radnje, najidealnija dela kao i najpustija, sva su ona prilike koje uzrokuju prisutnost stvorenja koja zahvataju u snage čoveka i u tome se upošljavaju, i koja se moraju upoznati kada istinski hoće da se prozire život. Ko ne provida ove stvari, ide sasvim slep kroz život. Ovo nije recimo samo teorija ili teoretski zahtev o kome se tu radi, nego se ovde radi o tome da sve ove stvari neposredno postanu praktične. Tek onda će čovek malo pomalo, u budućnosti zemaljskog razvitka, učiti da se na pravi način odnosi i ponaša, kada sve više i više spozna je koja se stvorenja prizivaju kroz ove ili one radnje i okolnosti.

Sve što čini čovek, jeste zov nepoznatim bićima.

Ne samo da se zabludelimama ili medijumima mogu usuditi da priđu Mesečeva bića, među kojima ima baš zlonamernih nevaljalaca, već na primer i mladoj deci kada ona na besomučan način bivaju suviše prehranjivana, kada se kod njih pobuđuje halapljivost. Tada u njihovu proždrljivost ulaze ova bića, bivaju pobuđena. Tada im ona mogu da priđu i da upropaste njihov razvoj. Tu vidite kako je neophodno da se zna šta čovek čitavim svojim držanjem i vladanjem u svetu podstiče oko sebe.

No ova bića i inače uopšte nisu bez odnosa s čovekom. Ona štaviše imaju dubok odnos s našom ljudskom građom. Od onoga, što se nalazi u ljudskom telu, zapravo samo jedno pripada ili uvek može više da pripada čoveku. To je njegova krv. Sok čovekove krvi je neposredni izražaj njegovoga „Ja“. Kada pak čovek više ne gleda na to, da svoje „Ja“ unutarne učvrsti pomoću snažne volje, svoje snažne i jake duše, kada mu se takoreći izgubi „Ja“, tada se u njegovu krv mogu usidriti druga bića, što je onda vrlo rđavo i zlo za čoveka. Nasuprot tome, danas su i u ostalim delovima ljudskog organizma usidrena još mnoga bića, sadržana su u njemu, i mi jednom hoćemo da vidimo šta sve zapravo, kao osećajni organi, dopire do ovog a ljudskog tela, šta se sve ukotvljava u ljudsko telo. Tu moramo pomalo da ulazimo u ovo fizičko telo čoveka.

Znate da krv, koja teče kroz žile i širi se u telu čoveka, jeste izražaj ljudskoga „Ja“ i da to sve više i više postaje, kada samo „Ja“ sve jače i jače u sebi nalazi svoje sedište, centar svoje fizičke snage. U

odnosu na ostale delove, na druge umetke organizma, čovekovo „Ja“ će tek u daleko buduće vreme da zadobije svoje gospodarenje. Danas su u ovim ingredencijama ljudskog tela sadržana još mnoga druga bića. U cilju našeg posmatranja, sada ćemo bliže da uočimo tri stepena sokova: **hilus, limfu i krv.**

Možda znate koji značaj ove tri vrste sokova imaju za čoveka. Znate da, kada čovek uživa svoju hranu, ona se najpre, kroz pripremljene organe, otprema u želudac, meša se i priprema s određenim sokovima, izlučenim iz žlezda, tako da može da bude prerađena pomoću creva. Jelo je tu dovedeno u tečno stanje, u svoju kašu, koja se vodi napred pomoću creva. Što mogu da budu namirnice za čoveka, to se onda prevodi u telo pomoću malih organa nazvanih crevnim resicama, da bi one u ovome telu služile kao sokovi ishrane, da bi se telo sve više i više iznova izgrađivalo. To je jedna sorta supstanci koju imamo u telu, a koji nazivamo **hilusom.**

Osim hilusa, koji se ostvaruju time da spoljašnja hrana prodire u ljudsko telo, u unutrašnjosti čovečijeg tela još postoje sasvim uporedni sudovi koji vode jednu vrstu soka, koja je u izvesnome pogledu slična beloj supstanci u našoj krvi. Ovaj sok takođe teče čitavim čovečijim organizmom u određenim sudovima, te ovi sudovi višestruko teku zajedno s onim krvnim sudovima koje nazivamo venama, jer oni sadrže plavo-crvenu krv. Ovi sudovi štaviše preuzimaju hilus. Tečnost koju oni sadrže jeste **limfa.** Taj sok je, moglo bi se kazati, produhovljen naspram jedinstvenoga probavnog soka, naspram hilusa. Ovi limfni sudovi, koji vode limfnu tečnost, teku čitavim ljudskim telom. Oni štaviše u određenome pogledu prožimaju i koštanu srž, i to, što oni vode, takođe prima probavni sok jela, hilus. Sve što se nalazi u levoj polovini tela i donjim ekstremitetima - od leve strane glave, leve strane trupa, do na levu ruku i obadve noge - sve što je tu rašireno kao limfna tečnost koja se troši, skuplja se i teče u venu leve ključne kosti i uliva se u krvotok. Samo ono što se nalazi u limfnim sudovima na desnoj strani glave, kao i na desnoj strani trupa, sjedinjava se i vodi limfu u venu desne ključne kosti, tako da na ovaj način limfni sudovi postaju izražaj jedne važne činjenice.

Vidite kako je čovek time podeljen na dva dela, i to ne simetrično, nego tako da jedan deo obuhvata čitav donji deo tela i levu polovinu trupa i glave, a drugi deo je formiran desnom stranom trupa i glave. U čoveku pulsira jedan drugi sok, sok koji stoji mnogo

bliže duševnome nego što je to slučaj kod hilusa, kod želudačne i crevne kaše jela, premda duševna stanja takođe imaju temeljni uticaj na probavu i sav optok sokova probave, ali su duševna stanja mnogo dublje povezana s limfnim sokovima. Kod vrlo delatnog čoveka, vrlo aktivnoga, limfa teče mnogo življe nego kod tromoga i lenjog čoveka koji ništa ne radi. I tako možemo navesti mnoga duševna stanja koja su povezana s protokom limfe u ljudskome organizmu..

Treći sok je krv, o kojoj smo češće govorili. Ona se raspada na crvenu krv, bogatu kiseonikom koja daruje život, koja teče u arterijama, i plavo-crvenu krv, bogatu ugljenikom, koja teče u venama. Isto kao što je naša krv objava, izražaj našeg „Ja“, tako je i limfa u određenome smeru izražaj, objava čovečijeg astralnog tela. Takve se stvari ne ispoljavaju samo u **jednome smeru**.

U jednome drugom smeru, izražaj astralnog tela je nervni sistem. U smeru koji ćemo danas da posmatramo, ustvari je **limfa izražaj, objava astralnog tela**. Kao što čovek može da izvršava dva poziva, tako je i s njegovim astralnim telom. Ono je s jedne strane graditelj nervnog sistema, a s druge strane je graditelj, stvaralac limfe. Isto tako je **čovečije etersko telo graditelj i stvaralac čitavog sistema žlezda**, a takođe je, na drugi način, graditelj, organizator, stvaralac i upravitelj **optoka hilusa, probavnog soka**. Tako pre svega imate povezanost sokova koji protiču ljudskim telom, i članova same ljudske prirode.

Sada moramo biti načisto da u ljudskom astralnom i eterskom telu, „Ja“ nije recimo jedini gospodar. Kroz svoj razvitak čovek postepeno dostiže sve veće gospodarenje svoga „Ja“ nad astralnim i eterskim telom, kada svoje astralno telo preobrazi u duh sam ili manas, tek kad svoje etersko telo preobrazi tako da „Ja“ dostiže svoje gospodarenje nad životnim duhom ili budhijem. No dogod čovek ne gospodari ovim delovima svoga bića, dotle su druga bića u povezanosti s tim čovečijim članovima.

U ljudskom astralnom telu su ušuškana druga bića, kao crvi u siru - oprostite mi ovo neukusno poređenje, ali je to tako. U njemu su učlanjena, i imaju posla s njegovim astralnim telom, astralna bića o kojima sam vam govorio da imaju svoj pravi zavičaj na Mesecu ili Marsu, te da su to bića dobre ili zle vrste. Ona su usidrena u astralnome telu. I limfa, beličasti sok koji prolazi kroz čoveka,

pripada telu onih bića, koja žive u našem astralnom telu. Tako je očividno da u „Ja“ životinjskih grupa svakako nisu prisutna ova bića, koja na astralnome planu nalazimo kao astralna bića, koja na Mesecu ili Marsu imaju svoja boravišta. No ona imaju takvu astralnu prirodu, da u određenome drugom pravcu možemo da kažemo: kao što mi u životinjama, na primer u grupi lavova, imamo neku vrstu objave bića koja na astralnome planu susretamo kao dovršene personalnosti, kao „ja“ lavova, tako mi, premda ne tako očividno, u onome, što se ljudskim telom provlači kao limfa, takođe imamo objavu, pružanje članova ovih astralnih bića.

Možemo se dakle pitati da li ova astralna bića takođe imaju neku vrstu fizičkoga postojanja kao grupne duše životinja, kao grupna „ja“ za vrstu lavova u pojedinim individualitetima lavova ovde na fizičkom planu, imaju li ona svoju objavu? Kada se tako pitate, moralo bi vam se odgovoriti: da, ona to imaju. - Kao što kod životinja vidimo da njihova astralna grupna „ja“ pružaju svoje članove u pojedine individualitete lava, tako ta astralna bića ovde takođe pružaju svoja fizička bića. Ona ih jedino ne mogu tako od spolja pružati, u kojima se učvršćuju i u koja se uvlače.

Ona su ovde paraziti čoveka.

Kada ovde na Zemlji ne bi bilo ijednoga ljudskog bića, ova bića bi se vrlo brzo oprostila od Zemlje, jer tu ne bi nalazila ikakva boravišta. To im ovde ne bi pripadalo. No ovde postoje bića, ljudi i više životinje, koje imaju limfu. Tu, u limfi, ova bića imaju svoje fizičke objave. Tako u našim telima ne pulsiraju samo materijalne stvari, nego se u svakome optoku, i to u **čitavim jatima**, kreću takva bića koja idu ukруг pomoću čoveka, koja **se kreću svuda u njemu** i u limfi imaju svoja tela, dok istinski čovek, ja-čovek, svoje telo prvenstveno ima samo u krvi. I da li kroz nekoga čoveka više kruže Mesečeva bića ove vrste ili Marsova bića, po tome njegova limfa ima poseban karakter. Ako u čoveku više kruže Mesečeva bića, onda on više naginje zlobi i ljutnji, odnosno gnevu. Ako kroz njega kolaju Marsova bića, on je više čovek koji naginje k blagosti, dobronamernosti i ljubaznosti. Tako vidite da čovek nije prožet samo sokovima, nego i duhovima, i kako se čovek razume jedino kada se zna da on nije prožet samo sokovima, nego i duhovima.

Ako sad vidovito istražujete ono što se naziva hilusom, što je dakle prvenstveno spoljni izraz ljudskog eterskog tela, opet imate slična bića, koja su tu učlanjena i usidrena. Tu su pre svega učlanjena bića

koja smo pre karakterizirali kao na jednoj strani dobra, a na drugoj kao rđava. To su bića koja imaju svoj zavičaj na Veneri i nalaze se u našem devahanskom svetu. Za vidovite sposobnosti to su ličnosti, i one ovde na fizičkom planu imaju svoja ispoljavanja, svoje objave u soku čovekove probave, u hilusu, kakogod to čudno izgledalo. Ova bića žive u soku jela koji prožima čovečije telo; ona svoj istinski zavičaj imaju na devahanskom planu i, ukoliko dobijaju fizička tela, imaju svoj fizički život na Veneri. Venera je u svojim snagama na izvestan način povezana s čitavom našom vegetacijom i sa svim što inače živi na Zemlji, tako da ćete uviđati koja veza postoji između onoga čime se čovek prehranjuje, i onoga što od čoveka postaje ovom ishranom. To uopšte nije svejedno. U svim biljkama, i naravno u svim životinjama, žive uticaji Venerinih bića, na jednoj strani dobrih, nežnih i blagih, a na drugoj strani divljih Venerinih bića, koja sam vam opisao kao gramziva, koja se nalaze u međusobnoj borbi. Koliko jedna ili druga bića deluju na naše životinje ili biljke, toliko su meso ili biljke takve da, kada se pretvore u sok ishrane, **ugrađuju čoveku krepkost ili porok u telo.**

U ovome s još višeg stanovišta, nego što vam se to moglo prikazati u ranijim predavanjima, vidite značaj poznavanja ljudske ishrane s duhovno-naučnoga stanovišta, da bi znali pod kojim uticajima stoji ova ili ona biljka, te koja životinja podleže ovome ili onome uticaju. Iz toga možete razabrati učenje da na primer onaj, koji zna da u ovoj ili onoj zemlji napreduju biljke i životinje, koje stoje pod ovim ili onim nebeskim uticajima, poima kako se mora izgraditi sasvim određeni karakter naroda, jer u svemu, **što se prima kao hrana dobijena iz okruženja, čovek ne jede samo ono što o tvarima objašnjava hemija, nego jede i određene duhove koji kroz njegova usta idu u želudac i šire se u njegovom biću.** Tu nam se otvara perspektiva kako se, iz dubljih geografskih svojstava neke zemlje, može spoznavati karakter nekog naroda.

Ne zaboravite primedbu, koju možete naći u prikazu predavanja o Očenašu, u kome je, sa sasvim drugoga stanovišta, bila prikazana činjenica u kojoj vam je rečeno da čovek, s obzirom na etersko telo, stoji u sasvim određenom odnosu prema svim narodima, kao što je pomoću astralnog tela povezan s svojom bližom okolinom.

Ovde opet vidite, objašnjeno s još dubljeg stanovišta, kako se karakter naroda formira duhovnim bićima, primljenim sredstvima ishrane čoveka. To je jedno od sredstava pomoću kojih veliko duhovno vođstvo Zemlje razvrstava različite narodne karaktere po

Zemlji, dok oni tako dele sredstva ishrane koja izazivaju jedno ili drugo, dele ih tako da u dobijenoj hrani dolazi na videlo jedan ili drugi narodni karakter. To recimo zaobilazno ne vodi k materijalizmu, nego duhovna nauka pokazuje da je sve materijalno objava duha, te kako se, na čoveku nepoznat način, duhovni impulsi sami šire u čoveku.

Teže je razumeti način, kako Saturnovi duhovi deluju na čoveka. Ti duhovi brzo, kad nešto posmatraju, već imaju neki izum, a na drugoj strani razvijaju strahovito razuzdane strasti čulne vrste, naspram kojih je sve, što čovek može da razvije u ovom pogledu, samo dečja igra. Ovi Saturnovi duhovi se ušunjavaju u ljudsko telo na tajanstven način, naime kroz osete čula. Kad čovek usmeri oko na lepe, na čiste i plemenite stvari, u njemu se pobuđuje jedna predstava. Kada on usmeri oko na prljave, neplemenite stvari, u njemu se pobuđuje drugačija predstava. Ako se sad, pomoću spoljnih utisaka, u duši izaziva neka predstava, istovremeno se u čoveka ušunjavaju Saturnovi duhovi, dobri ili loši. I pomoću svega, što čovek svojom čistom simpatijom ili antipatijom razvija za svoju okolinu, kao ono što vidi i čuje i miriše, on se izlaže ušunjavanju ovih ili onih Saturnovih duhova. Dok čovek oseća, oni se uvlače pomoću očiju i ušiju, i pomoću čitave kože. Za okultno posmatranje je na primer sasvim neizvesno ono što se u ljudske noseve, kao razuzdani duhovi, ušunjava u mnogim parfemima, koji su vrlo cenjeni u ljudskom društvu. Ljudi se nalaze u takvome okruženju, bez obzira šta se ušunjava u noseve onih koji sami nose takve parfeme.

Ovde vidite kako se fino i intimno, čak i najsvakodnevnije stvari moraju posmatrati s duhovnog stanovišta, kada hoće da se bude načisto s životom. Moglo bi vam se mnogo pripovedati o ljudima koji, više ili manje svesno ili nesvesno razumevaju da komanduju takvi duhovi, koji posebno kroz mirise deluju na čoveka i s mirisima se uvlače u njega. Kada biste dublje i intimnije znali mnogo toga iz istorije ovoga ili onoga vremena, posebno iz istorije Francuskog carstva u vreme Luja XIII, XIV, XV, sa svim veštinama koje su se tu razvijale, gde je aroma faktički igrala važnu ulogu u igri intriga, tada biste imali neku slutnju o tome šta uspevaju da učine ljudi koji svesno ili nesvesno razumevaju komandovanje duhovima, koji se parfemom ili aromom ušunjavaju u čulne osete čoveka. Mogao bih vas upozoriti na jednu sasvim zanimljivu knjigu, koju je nedavno napisao ministar jednog malog dvora. On je to razumljivo napisao

bez ikakvo poznavanja ovih činjenica, ali je bio načisto o njihovim dejstvima. To je vrlo interesantna knjiga o malome dvoru, u kome se potonjih godina dogodila važna katastrofa. U ovoj knjizi dotični ministar i dostojanstvenik iz svojih memoara opisuje delovanje jedne osobe, koja je na izvestan način znala da komanduje aromom i njenim duhovima (Draga Mašin - prim. Izdavača) on to opisuje s određenim zadovoljstvom, jer je bio naoružan protiv toga i nije naseo. Vidite da ove stvari nisu bez značaja i dejstva za praksu života. Kad čovek ne shvata život kao slepi materijalist, već onaj koji vidi, svuda može da oseti duhovne impulse, i ko zna te impulse, tek tada razume život.

Tako vidite da čoveka treba predstaviti kao sasvim komplikovano biće, kao onoga koji je drug mnogih svetova i mnogih bića. Ko na stazi okultnog razvoja sve više i više korača k višim saznanjima, taj upoznaje ova bića u njihovoj svojstvenosti i tek time postaje slobodan od njih, postiže slobodan pregled nad njima. Primiti u sebe istinu o višim svetovima, to **znači postati zaista slobodan, zaista zreo**, jer time učimo da se snalazimo u odnosu na dejstva i impulse, koji pulsiraju i teku kroz naš život. Učenje snalaženja istovremeno znači da postajemo slobodni i nezavisni.

I kao što se može ukazati na određene sokove koji pulsiraju kroz čoveka, tako se može uputiti na pojedine organe čoveka, u kojima bića viših svetova uvek nalaze svoj izražaj, svoju objavu. Tako na primer bića, koja su prošli put bila opisana kao Saturnova, u određenom pogledu nalaze svoj izražaj u čovečijoj jetri. Morate naravno biti načisto da je duhovna nauka, ako hoće da se zaista upoznaje, jedno vrlo, vrlo komplikovano područje.

Kod ljudske evolucije, za Saturnovo doba vam je bilo objašnjeno da su, kroz Saturnove snage, ostvarena čula u njihovoj prvoj postavci. Tako i danas Saturn još uvek utiče na čoveka, i među telesno-unutrašnjim organima **jetra** je ta, na koju Saturnove snage imaju snažan i intenzivan uticaj. Radi toga čovek, budući da je na putu da se sve više i više razvija iznad svega Saturnskog, mora da izrasta iznad snaga koje su usidrene u njegovoj jetri. U jetri su u stvari usidrene one snage čoveka, iznad kojih on mora sve više i više da izrasta, ali koje su bile nužne da bi čovek došao do svoje sadašnje forme i oblika. I jetra kao organ sadrži snage, koje čovek najviše mora da prevazilazi. To na određeni način možete da proverite na jednoj spoljnoj objavi, na jednom spoljnom izražaju. Možete se na

primer uveriti da u vreme, u kome čovek pre svega izgrađuje svoje telo, dakle u vreme pre njegovog rođenja i odmah nakon rođenja, jetra u odnosu na ostali organizam ima najveće širenje, zatim biva sve manja i manja u odnosu na ostatak tela. Kada odnos veličine jetre prema ostalom organizmu hoćete da utvrdite neposredno kod rođenja, mogli biste da kažete da je to 1:80, dok se jetra kasnije toliko povlači, da se prema ostalom telu odnosi kao 1:36. Ona se srazmerno vraća na pola, i čovek, već kroz svoj čisto prirodni razvoj, prevazilazi snage koje su usidrene u jetri.

Mitovi i sage su uvek dublji, puniji mudrosti nego naša prividno napredna nauka. Svojstvo iz čovečijeg života, koje je upravo bilo pomenuto, na veličanstven način se izražava u mitu o Prometeju. Kada je kazano da je Prometej čoveku doneo vatru s neba, time je rečeno da je Prometej učestvovao u procesu koji se izražava u disanju i koji čoveka sve više vodi. No istovremeno je na čudesan način iskazano da, pošto se Prometej uzdigao iznad snaga koje ljude okivaju za zemaljsko, i time se postavlja nasuprot zemaljskim snagama, i pošto je on čoveku prvi dao mogućnost da ima ove snage vatre, zato je morao da pati. Patnja je čudesno prikazana kao činjenica, koja leži u osnovi ovog mita: okovanom Prometeju orao izjeda jetru! Kako bi se lepše i mudrije moglo prikazati da snage, koje u nas ustrujavaju procesom disanja, nagrizaju jetru, te kako onaj, koji unapred ostvaruje to što čovečanstvo ostvaruje u dalekoj budućnosti, biva raspet i da ono, što se dole spušta i dolazi iz vazduha, izjeda jetru!

Čovek oko sebe ima drugove, i saznanjem duha će sve više i više biti svestan ovih bića i živeti i stvarati u skladu s njima. Tako će mu duhovno istraživanje otvoriti punu stvarnost i osposobiti ga da u život unosi saznanje i mudrost.

Tekst priredio
Mr Đorđe Savić
Pančevo, 2018